

17/07/2024

ע"ד אסף דוק

077-5006206

ת. 052-6885006

ראיות דיגיטליות במשפט פלילי

המציאות הדיגיטלית בעידן הסייבר, בו פעילויות המקיפות תחומי חיים שונים מתועדות באמצעים דיגיטליים ופעמים רבות מתבצעות אונליין, משנה את דרך איסוף הראיות ואת ההתייחסות אליהן בדיונים משפטיים. במציאות בה כמעט ולא ניתן להימנע מביצוע פעולות מסחריות, קבלת שירותים ממשלתיים וכינון תקשורת עסקית וחברתית באמצעים דיגיטליים, חלק הולך וגדל מחומר הראיות בתיקים שונים המגיעים לדין בין כותלי בית המשפט הוא ראיות דיגיטליות. הפעילות הדיגיטלית כוללת מסחר, תקשורת, קשרי עבודה וחברה ועוד וקשה למצוא כיום תיק פלילי בו יפקד מקומן של ראיות שמקורן דיגיטלי. מציאות זו מחייבת את מערכת המשפט להתאים עצמה. כדי לתפקד באופן מיטבי, על החוקרים, התובעים, הסניגורים והשופטים להכיר ולהבין את נושא הראיות הדיגיטליות, את הדרך בה ניתן להשיגן, את תקפותן ואת משמעותן ומשקלן. להלן סיכום מאמרו בנושא של ד"ר יניב ואקי - כותב, חוקר ומרצה בתחום המשפט.

מהן ראיות דיגיטליות

ראיות דיגיטליות הן ראיות אשר נוצרו בעזרת מכשיר המעבד, מעביר או מאחסן מידע באמצעות טכנולוגיה אלקטרונית דיגיטלית. למעשה, ראייה דיגיטלית היא במקורה קוד בינארי - קוד המורכב מסדרות של אפסים ואחדות, המתורגמות על ידי מחשב או מכשירים דיגיטליים אחרים למידע המוצג לנו בתור טקסט, תמונה, קובץ שמע או וידיאו וכן הלאה.

ראייה דיגיטלית יכולה להיות תכתובת בדואר האלקטרוני, קובץ וורד, מסמך שנסרק, קובץ שמע או וידיאו, נתונים המתעדים פעילויות של מערכות אלקטרוניות, מידע שחולץ ממכשיר טלפון סלולארי וכן הלאה. למעשה, כל נתון המתועד, מאוחסן או מעובד במחשב או טלפון חכם יכול להוות ראיה דיגיטלית.

הכרח המציאות

אם נאהב זאת ואם לא, המהפכה הדיגיטלית כאן כדי להישאר והיא מקיפה את כל תחומי החיים. בין אם מדובר בשירותים ממשלתיים, בהזמנת תור וקבלת מידע מקופת החולים, במסחר אונליין או בתקשורת עם קולגות, בני משפחה וחברים, במקרים רבים הערוצים הדיגיטליים הם הדרך הקלה, הזמינה והנוחה לעשות זאת. יתרה מכך, כאשר אדם זקוק למידע או שירות מהירים, לא אחת האפשרות היחידה לקבלם היא באמצעים דיגיטליים.

סביבת העבודה הדיגיטלית מאפשרת לצוותים מרחבי העולם לעבוד יחד אונליין בשיתוף פעולה מבלי שיידרשו לשבת באותו חדר, כשהמידע הרלוונטי זמין לכל אחד מחברי הצוות ומאוחסן בשרתים מרוחקים. אנשים פרטיים ועסקים בינוניים וקטנים מאחסנים מידע עסקי ופרטי בענן, למעשה ניתן למצוא במרחב הדיגיטלי פרטים עסקיים ואישיים הנוגעים לכל אחד, מה שעשוי לסייע בחקר האמת במקרה של אישום בעבירה פלילית.

17/07/2024

077-5006206

052-6885006

היות שכך, משקלן של ראיות דיגיטליות בתיקי חקירה הולך ועולה, ומערכת המשפט והאכיפה נאלצת להיענות לאתגר ולהשתנות בהתאם.

אופיין הייחודי של ראיות דיגיטליות

לראיות דיגיטליות מספר מאפיינים המבדילים אותן מראיות אחרות, החל מדרך איסוף הראיות, עבור דרך האמצעים שיש לנקוט והדרך בה יש להציגן כדי שיהיו תקפות וכלה בקלות בה ניתן לזייף או להסתיר ראיות דיגיטליות.

כדי להישאר אפקטיבית ורלוונטית, מערכת המשפט נדרשת להתאים עצמה למציאות הדיגיטלית המשתנה במהירות, ולקבוע אמות מידה להתייחסות לראיות דיגיטליות במשפט, לתקפותן ולאמצעים בהם ניתן וצריך לנקוט כדי לקבוע את מידת האמינות שלהן.

להלן מספר מאפיינים המבדילים ראיות דיגיטליות מראיות פיזיות:

- **ניתוק פיזי** - להבדיל מראיות פיזיות, ראיות דיגיטליות מתקיימות בניתוק פיזי מהמשתמש במידע, ממי שהפיק את המידע וממבצע הפעולות. במקרים רבים המידע מאוחסן אצל ספקי שירותי מחשב על גבי שרתים מרוחקים.
- **מידע מקודד** - מידע דיגיטלי מיוצג בקוד שכדי לפענחו יש צורך בתוכנה מתאימה. אופייה וערכה של ראיה דיגיטלית תלוי בתוכנה בה משתמשים לצורך פענוחה, הבנתה והצגתה.
- **שכפול והעתקה** - להבדיל מראיות פיזיות, ראיות דיגיטליות ניתן לשכפל ולהעתיק באופן מושלם. לתכונה זו יתרונות וחסרונות, אחד החסרונות הוא הקלות בה ניתן לזייף ראיות דיגיטליות.
- **שובל דיגיטלי** - למרות תחושת האנונימיות שהמרחב הדיגיטלי משרה, פעילויות דיגיטליות מותרות "שובל דיגיטלי" המאפשר לחוקרים מיומנים לאתרן.
- **אבטחה** - מידע דיגיטלי ניתן לשינוי, זיוף, הסתרה והצפנה, המציאות בה ראיות דיגיטליות מוצגות בדיונים משפטיים מחייבת את המערכת להכיר את אופי המידע, דרכי האבטחה, ההצפנה והאחסון שלו והאופן בו ניתן לזייפן או להסתירן.
- **נתוני מסגרת - META DATA** - מידע המיוצג בקובץ דיגיטלי כולל "נתוני מסגרת", הכוללים פרטים לגבי הקובץ, כמו מועד יצירת הקובץ, מועד שינוי הקובץ, המחשב בו נוצר, מועד שליחתו, היעד אליו נשלח וכיוצא בזה. במקרים רבים נתוני המסגרת הופכים את הראיות הדיגיטליות לבעלות משמעות ראייתית מכריעה.

17/07/2024

077-5006206

052-6885006

ראיות דיגיטליות במשפטים ידועים

ראיות דיגיטליות כבר כיכבו בעבר במספר משפטים שעוררו עניין ציבורי רב. בין הפרשיות המשפטיות בהן לראיות הדיגיטליות נודעה השפעה משמעותית ניתן למנות את פרשת יועציו של ראש הממשלה לשעבר בנימין נתניהו, אשר חוקרי המשטרה הפיקו ראיות דיגיטליות ממכשירי הטלפון החכמים שלהם.

פרשה אחרת בה כיכבו ראיות דיגיטליות היא פרשת אהוד אולמרט מול שולה זקן, כאשר כזכור, הראיות המכריעות נמצאו ביומנים הממוחשבים שניהלה שולה זקן ודוגמה נוספת היא פרשת רונאל פישר, אשר בה הטלפון הסלולארי ומחשבו של ערן מלכה, עד המדינה, היוו מקור לראיות דיגיטליות רבות.

ככל שהשירותים הדיגיטליים תופסים חלק נרחב יותר בחייו של כל אדם בחברה הישראלית, כך יתרחב המקום שראיות דיגיטליות יתפסו בדיונים הנערכים בבתי המשפט.

מערכת המשפט מחויבת להתאים עצמה לשינויים במרחב הדיגיטלי

כבר כעת ראיות דיגיטליות מהוות חלק בלתי נפרד ממרבית התיקים המתדיינים בין כותלי בית המשפט. מקומן ומשקלן של הראיות הדיגיטליות ילך ויתרחב ככל שהשימוש בשירותים ממוחשבים ילך ויגדל. מערכת המשפט מחויבת להתייבב מול האתגר הדיגיטלי ולהתאים עצמה למציאות המשתנה כדי לעשות שימוש מדויק ואפקטיבי בראיות אלו.

עורך דין המגן על לקוח חייב להבין את משמעותן ודרכי הפקתן של ראיות דיגיטליות כדי לספק ללקוחו את ההגנה הטובה ביותר. חוקרי המשטרה וצוות התביעה מחויבים להכיר את האמצעים בהם ניתן לאמת מידע דיגיטלי ועל השופטים להכיר את הנושא במידה שתאפשר להם לקבוע מתי ראייה דיגיטלית היא רלוונטית ומכריעה, ומתי אין לתת לה חשיבות ראייתית משמעותית. עידן הסייבר מאפשר לנו לבצע פעולות רבות במדיה הדיגיטלית, ככל שנרבה להשתמש באמצעים דיגיטליים לצרכים שונים, כך ראיות דיגיטליות יתפסו מקום נרחב יותר בדיונים משפטיים.